
ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. LXXX

SECTIO F

2025

Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim

OSKAR KAMIŃSKI

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7038-1311>

oskar.kaminski@poczta.onet.pl

*Edukacja (nie tylko) regionalna. Oferta edukacyjna muzeum
regionalnego na przykładzie Muzeum Ziemi Kociewskiej
w Starogardzie Gdańskim*

(Not Only) Regional Education: Regional Museum's Educational Offer by Example
of the Museum of Kociewie Land in Starogard Gdański

ABSTRAKT

Głównym celem artykułu jest prezentacja i omówienie wybranych form działań o charakterze edukacyjnym prowadzonych przez Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim. Przedstawione zostały zarówno typowe formy edukacji muzealnej, takie jak lekcje czy warsztaty, jak i przedsięwzięcia towarzyszące. Autor zaprezentował również rys historyczny placówki w połączeniu ze wskazaniem innych, wybranych instytucji kultury funkcjonujących na obszarze Kociewia, mających muzealny lub paramuzealny charakter.

Słowa kluczowe: edukacja muzealna; pedagogika muzealna; historia; archeologia; etnologia; Muzeum Ziemi Kociewskiej; Kociewie; Starogard Gdański; region; lekcje muzealne; warsztaty; prelekcje; festiwal nauki

WSTĘP

Edukacja muzealna (określana również mianem pedagogiki muzealnej) od lat stanowi jeden z istotnych komponentów funkcjonowania placówek muzealnych na całym świecie. Jak pisze Renata Pater, „okresem intensywnego rozwoju funkcji popularyzatorskiej i oświatowej (edukacyjnej) muzeów był wiek XX, a w szczególności jego ostatnie trzy dziesięciolecia w Europie Zachodniej”¹.

¹ R. Pater, *Edukacja muzealna – muzea dla dzieci i młodzieży*, Kraków 2016, s. 39–40.

Ponadto zwraca uwagę na różnice w pojmowaniu miejsca edukacji w działalności muzealnej pomiędzy placówkami w Europie oraz Stanach Zjednoczonych². W dzisiejszych czasach, kiedy muzea (oraz instytucje kultury jako takie) prowadzą swoją działalność w warunkach swoistej konkurencji, niejako „walcząc” o zwiedzającego, który w zasadzie staje się klientem tychże, ich szeroko rozumiana oferta edukacyjna powinna być jak najbardziej różnorodna pod względem tematycznym, ale także powinna być kierowana do rozmaitych grup wiekowych. Pozornie wydawałoby się, że w tej rywalizacji pewnymi zwycięzcami są duże muzea, posiadające zarówno szerokie zaplecze infrastrukturalne, jak i relatywnie duży budżet, które to czynniki niewątpliwie ułatwiają zbudowanie interesującego segmentu edukacyjnego, opartego o ekspozyty i/lub elementy narracyjne. Pomimo często mniejszego potencjału także muzea regionalne (będące niejednokrotnie placówkami zarządzanymi przez jednostki samorządu terytorialnego) jednak starają się – na miarę swoich możliwości – przygotować atrakcyjną ofertę zajęć muzealnych. W niniejszym artykule postaram się przybliżyć taką ofertę zaproponowaną przez Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim – placówkę o dość długiej historii, mającą znaczące oddziaływanie w dziedzinie kultury na obszarze swojego funkcjonowania.

KOCIEWIE – INFORMACJE O REGIONIE

Jak wskazuje Beata Graban, „Kociewie to region stanowiący część Pojezierza Wschodniopomorskiego”, który „znajduje się w dorzeczu Wierzycy i Wdy”³. Z kolei zasłużony dla Kociewia badacz jego historii Józef Milewski podaje, że region ów zajmuje „obszar około 3000 km², zasiedlony przez około 300 tys. mieszkańców, prawie wyłącznie narodowości polskiej”, który „kształtem przypomina nieforemną elipsę, ustawioną pionowo, o długości około 100 km i szerokości około 50 km”⁴. W praktyce wschodnią granicę Kociewia stanowi Wisła, pozostałe granice zaś wytyczone zostały w dużej mierze na podstawie kryterium językowego, tj. zasięgu gwar kociewskich. Szczególne zasługi w tej materii ma Kazimierz Nitsch⁵. W ostatnich latach jednak uwidoczniły się tendencje do

² *Ibidem*.

³ B. Graban, *Charakterystyka regionu kociewskiego*, [w:] *O tożsamości regionalnej Kociewia w zarysie*, red. L.J. Zdrojewski, B. Graban, Zblewo 2022, s. 21.

⁴ J. Milewski, *Kociewie historyczne (Przyczynki do dziejów od najdawniejszych do 1920 r.)*. Część I, Starogard Gdański 1995, s. 3.

⁵ Szerzej o procesie wyznaczania granic pisze Beata Graban (*op. cit.*, s. 22–24). Józef Milewski (*op. cit.*, s. 3) zaproponował następujący przebieg innych niż wschodnia granic regionu: „Od północy rozgraniczenie to [od terenów kaszubskich] można by przeprowadzić orientacyjnie szlakiem Pszczółki-Trąbki Wielkie, skręcając na zachód. Najbardziej niewyraźne jest rozgraniczenie zachodnie [od terenów kaszubskich i borowiackich]. Można by je zaprojektować strefą na południe

powiększania obszaru Kociewia⁶, w tym poprzez przywoływanie jako tego terytorium wyznaczanego przez granice trzech powiatów uznawanych za kociewskie (tj. leżących w województwie pomorskim powiatów starogardzkiego i tczewskiego, a także należącego do województwa kujawsko-pomorskiego powiatu świeckiego)⁷. Na potrzeby niniejszego artykułu przyjąłem ostatnią z wymienionych interpretacji granic tego regionu. Za stolicę Kociewia uznaje się Starogard Gdański. Największym miastem (pod względem liczby ludności) jest Tczew⁸. Do najmłodszych miast regionu zaliczają się z kolei: położona w powiecie starogardzkim i na pograniczu kociewsko-borowiackim Czarna Woda (prawa miejskie od 1993 roku)⁹ oraz zlokalizowany na południowym krańcu powiatu świeckiego Pruszcz (prawa miejskie od 2022 roku)¹⁰. Odnosząc się do samej nazwy „Kociewie”, należy stwierdzić, że nie da się jednoznacznie wskazać jej źródłosłowu. Na przestrzeni lat sformułowane zostały jednak teorie wskazujące na pochodzenie tego słowa m.in. od Gotów, kocanki, kotów bądź kociołków (tj. kotlin i dolinek występujących w regionie)¹¹.

MUZEA I QUASI-MUZEA W REGIONIE – WYBRANE PLACÓWKI

Na Kociewiu funkcjonuje szereg placówek o charakterze muzealnym lub paramuzealnym (np. izby regionalne), zarówno będących instytucjami kultury

od wsi Nowy Wiec i dalej przez Wysin, Stare Polaszki, Konarzyny, Czarną Wodę i Szlachtę do miejscowości Linówek. Od południa w przybliżeniu należy pójść trasą Łązek-Drzycim-Gruczo”.

⁶ Wspomina o tym choćby Józef Borzyszkowski (*Kociewiacy*, <https://kaszubopedia.pl>, dostęp: 10.08.2024): „Od lat można mówić o swego rodzaju rywalizacji kociewsko-kaszubskiej. Jej wyrazem jest m.in. dyskusja wokół kwestii, gdzie przebiega granica Kociewia na styku z Kaszubami. Historycznie przebiegała ona na wschód od Skarszew i Starej Kiszewy, jednak dzisiaj na niektórych kociewskich mapach regionu, a i w *Nowym bedekerze kociewskim* R. Landowskiego jako gminy przynależne do Kociewia figurują m.in. kaszubskie Stara Kiszewa i Wysin, a nawet borowiackie – Czersk i Śliwice. To świadectwo swoistej «ekspansji» Kociewia, a właściwie jego liderów”. Trend ten widoczny jest również m.in. na oficjalnej stronie internetowej powiatu świeckiego, gdzie można odnaleźć informację, że „współcześnie (...) Kociewie jest ekspansywne, gdyż wyzbyło się wcześniej archaicznych osobliwości” (*Kociewie*, <https://csw.pl>, dostęp: 10.08.2024).

⁷ Owego przywołania dokonał w 1999 roku ówczesny poseł na Sejm RP Jan Kulas: „Współczesne Kociewie to praktycznie nie tylko region kulturowy, ale to także trzy administracyjne powiaty: pow. starogardzki, pow. tczewski i pow. świecki” (Sejm RP, X kadencja, 3 kadencja, 66 posiedzenie, 3 dzień (16.12.1999). *Oświadczenia. Poseł Jan Kulas*, 16.12.1999, <https://orka2.sejm.gov.pl>, dostęp: 10.08.2024).

⁸ E. Laskowska (red.), *Ruszał na Kociewie. Niezbędnik turysty*, Tczew 2019, s. 7, 18.

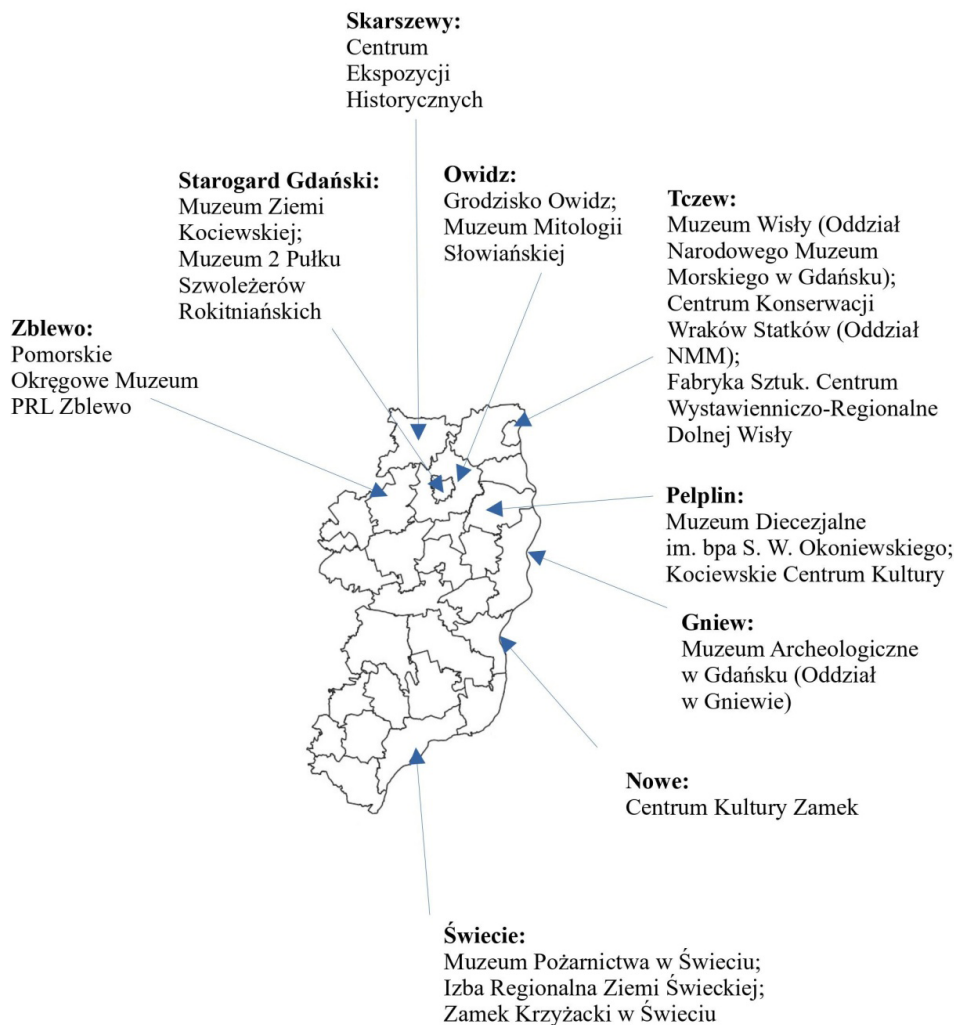
⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1992 roku w sprawie utworzenia, zmiany granic i ustalenia siedzib gmin w niektórych województwach oraz nadania gminie statusu miasta (Dz.U. 1992, nr 100, poz. 500).

¹⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2021 roku w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz.U. 2021, poz. 1395).

¹¹ B. Graban, *op. cit.*, s. 25–31.

zarządzanymi przez jednostki samorządu terytorialnego, jak i stanowiących prywatne inicjatywy. Część z nich została oznaczona na ryc. 1.

Dane zestawione na ryc. 1 wskazują, że muzea i quasi-muzea działające w regionie mają różną specyfikę, a także profile swojej działalności. Można tutaj



Ryc. 1. Wybrane muzea i quasi-muzea zlokalizowane na Kociewiu (w powiatach: starogardzkim, tczewskim i świeckim)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych w sieci Internet; źródło pierwotnego pliku graficznego: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/32/Poland_Gmina_map_Jan_2020.png (dostęp: 11.08.2024).

odnaleźć m.in. oddziały większych muzeów (tczewskie Muzeum Wisły oraz Centrum Konserwacji Wraków Statków, gniewski oddział Muzeum Archeologicznego w Gdańsku), instytucje o charakterze ogólnoregionalnym (starogardzkie Muzeum Ziemi Kociewskiej, tczewska Fabryka Sztuk i pelplińskie Kociewskie Centrum Kultury), placówki opierające swoje funkcjonowanie o zachowaną bądź zrekonstruowaną architekturę historyczną (świecki Zamek Krzyżacki, nowskie Centrum Kultury Zamek, Grodzisko Owidz), a także jednostki muzealne i paramuzealne o wyraźnie sprofilowanej tematyce (świeckie Muzeum Pożarnictwa, pelplińskie Muzeum Diecezjalne, owidzkie Muzeum Mitologii Słowiańskiej, starogardzkie Muzeum 2 Pułku Szwoleżerów, zblewski oddział Pomorskiego Okręgowego Muzeum PRL). Skupmy się jednak na instytucjach o typowo kociewskim charakterze, tj. Fabryce Sztuk, Kociewskim Centrum Kultury oraz Muzeum Ziemi Kociewskiej. Dwie pierwsze placówki powstały stosunkowo niedawno, bo w latach 2007 i 2022. Z uwagi na prowadzoną działalność trudno uznać je za pełnoprawne muzea. Są to raczej jednostki, w których działania utożsamiane z szeroko rozumianym muzealnictwem są jednym z kilku komponentów składających się na ogólny obraz funkcjonowania tychże¹². Inaczej niż wspomniane instytucje starogardzkie Muzeum Ziemi Kociewskiej jest placówką muzealną, która w swojej działalności zobowiązana jest kierować się zapisami ustawy o muzeach, co ma wymierne przełożenie choćby na sposób jej organizacji, a także na kwestię gromadzenia i udostępniania muzealiów¹³. Fakty te – w połączeniu z wieloletnią tradycją funkcjonowania – powodują, że pozycja starogardzkiego muzeum na swoistym lokalnym rynku muzealnym wydaje się ugruntowana. Dowodzą tego statystyki, według których w 2023 roku z jego oferty skorzystało łącznie ponad 6300 osób¹⁴.

MUZEUM ZIEMI KOCIEWSKIEJ W STAROGARDZIE GDAŃSKIM – RYS HISTORYCZNY PLACÓWKI

Historia współczesnego starogardzkiego muzealnictwa w swych początkach związana jest z drugą połową lat pięćdziesiątych XX wieku. Wtedy to, w wyniku niejako kończącej epokę stalinizmu w Polsce Ludowej tzw. odwilży październikowej, możliwy stał się rozwój organizacji o charakterze regionalnym. Nie inaczej było w przypadku Kociewia, gdzie na początku 1957 roku powstało Zrzeszenie Kociewskie¹⁵. Wśród jego zadań znalazło się choćby „pokazanie kultury ludowej, przełamanie bierności społeczności kociewskiej oraz zachęcenie do swobodnego

¹² *O nas*, <https://fabrykasztuk.tczew.pl> (dostęp: 10.08.2024); *Otwarcie Kociewskiego Centrum Kultury w Pelplinie*, 1.12.2022, <https://kck-pelplin.pl> (dostęp: 10.08.2024).

¹³ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (t.j. Dz.U. 2022, poz. 385, ze zm.).

¹⁴ Informację tę pozyskałem z wewnętrznego sprawozdania z działalności Muzeum, sporządzonego w styczniu 2024 roku.

¹⁵ *Historia Muzeum Ziemi Kociewskiej*, <https://muzeumstarogard.pl> (dostęp: 11.08.2024).

wypowiadania się w gwarze kociewskiej”¹⁶. Jak się zdaje, działalność Zrzeszenia mogła dać asumpt do podejmowania inicjatyw o charakterze wystawienniczym. W 1961 roku w starogardzkim Powiatowym Domu Kultury przygotowano ekspozycję, na którą złożyła się regionalna twórczość rzeźbiarska oraz sprzęty ludowe, a cztery lata później na jej bazie otwarto niewielkie muzeum w Baszcie Gdańskiej¹⁷. W 1973 roku nastąpił kolejny etap rozwoju starogardzkiego muzealnictwa, wtedy to powołano bowiem Stację Upowszechniania Wiedzy o Regionie, która w niedługim czasie otrzymała do użytkowania pomieszczenia w Ratuszu Miejskim, gdzie dwa lata później światło dzienne ujrzała stała wystawa etnograficzna¹⁸. Wreszcie 10 września 1980 roku utworzone zostało Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim¹⁹. Obecnie placówka ta wykorzystuje do swojej działalności nie tylko przestrzeń Baszty Gdańskiej oraz części Ratusza Miejskiego, lecz także Baszty Narożnej oraz od 2001 roku budynku administracyjno-wystawienniczego przy ul. Bocznej, zlokalizowanego naprzeciwko wspomnianych baszt²⁰. Jak można przeczytać na stronie internetowej Muzeum, objęło ono „działalnością merytoryczną (...) terytorium trzech powiatów: starogardzkiego, świeckiego i tczewskiego”²¹.

W dotychczasowej historii placówka miała trzech dyrektorów: Andrzeja Błażyńskiego (pełnił tę funkcję dwukrotnie), Bogusława Faltynowskiego oraz Mariusza Brodnickiego, który sprawuje to stanowisko od początku września 2020 roku²².

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA MUZEUM ZIEMI KOCIEWSKIEJ W STAROGARDZIE GDAŃSKIM

Zasadniczo działania edukacyjne prowadzone przez omawianą placówkę koncentrują się wokół trzech obszarów, odpowiadających tematyce przygotowanych przez nią ekspozycji stałych, tj. archeologii, etnografii oraz historii. Podstawę działalności edukacyjnej (oświatowej) stanowią lekcje muzealne, realizowane na ogół w formie wykładów lub warsztatów. Strona internetowa Muzeum wymienia łącznie 18 tematów lekcji archeologicznych, 7 tematów lekcji historycznych

¹⁶ M. Brodnicki, *Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim*, „Gdański Kwartalnik Adwokacki” 2022, nr 62, s. 35.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Historia Muzeum Ziemi Kociewskiej...*

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ M. Brodnicki, *op. cit.*, s. 35.

²¹ *Historia Muzeum Ziemi Kociewskiej...*

²² M. Rogala, *Nowy dyrektor Muzeum Ziemi Kociewskiej*, 31.08.2020, <https://starogard.pl> (dostęp: 12.08.2024).



Fot. 1. Kompleks Muzeum Ziemi Kociewskiej przy ul. Bocznej – na pierwszym planie Baszta Gdańska (po prawej) i budynek administracyjno-wystawienniczy (po lewej), w głębi Baszta Narożna



Fot. 2. Budynek Ratusza Miejskiego w Starogardzie Gdańskim

oraz 14 tematów lekcji etnograficznych²³. Niektóre z nich zostały wymienione w tab. 1.

Tab. 1. Wybrane tematy lekcji muzealnych realizowanych w Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim (stan na sierpień 2024 roku)

Archeologia	Największe archeologiczne oszustwa
	Wykopaliska w Starogardzie Gdańskim – Ratusz i Galeria NEPTUN
	Gród i grodzisko w Owidzu – historia i teraźniejszość
	Archeologia dla najmłodszych
	Obrządek pogrzebowy na przestrzeni wieków
	Najbardziej przerażające odkrycia archeologiczne
Etnografia	Poznajemy Kociewie. Podstawy wiedzy o regionie
	Dzieła rąk – rodzaje działalności ludowej
	Elementarz kociewski – poznajemy nasze dziedzictwo poprzez wspólną zabawę gwarą
	O jeściu na Kociywiu. Co dawniej jadano
	Budownictwo ludowe w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem Pomorza
	Polskie obrzędy i zwyczaje doroczne. Na podstawie kalendarza obrzędów
Historia	Legendy i ciekawostki związane ze Starogardem Gdańskim
	Zasłużeni starogardzianie na przestrzeni wieków
	2 Pułk Szwoleżerów Rokitniańskich (orkiestra pułkowa, kultura, hippika)
	Dzieje Starogardzkiego Bractwa Kurkowego
	Życie w Starogardzie w latach okupacji niemieckiej 1939–1945
	Starogard w dobie wojen szwedzkich w XVII wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Lekcje muzealne*, <https://muzeumstarogard.pl> (dostęp: 12.08.2024).

Jak widać, oferta zajęć muzealnych przygotowana przez Muzeum Ziemi Kociewskiej jest relatywnie różnorodna, zarówno pod względem tematyki, jak i zróżnicowania grup odbiorców. Spójrzmy w pierwszej kolejności na lekcje archeologiczne. Wśród nich znajdują się tematy odnoszące się do prac wykopaliskowych prowadzonych na Kociewiu, a także te z zakresu szeroko rozumianej archeologii powszechnej. Ponadto przygotowano lekcje dla dzieci („Archeologia dla najmłodszych”) oraz dla raczej starszej młodzieży („Obrządek pogrzebowy na przestrzeni wieków”, „Najbardziej przerażające odkrycia archeologiczne”).

²³ *Lekcje muzealne*, <https://muzeumstarogard.pl> (dostęp: 12.08.2024).

Podobny jak wyżej podział, odnoszący się do zagadnień ludowych związanych z regionem i z obszarem całej Polski, można odnaleźć także wśród tematów lekcji etnograficznych. Analogicznej klasyfikacji nie podlegają natomiast tematy lekcji historycznych, odnoszą się bowiem wyłącznie do Starogardu Gdańskiego. Warto jednak w tym miejscu dodać, że Muzeum od 2024 roku realizuje też dwa tematy zajęć muzealnych z zakresu historii, które nie zostały uwzględnione w spisie dostępnym na cytowanej stronie internetowej. Są to warsztaty o charakterze teoretyczno-praktycznym poświęcone szyfrowaniu oraz genealogii²⁴. Pozwól sobie wspomnieć o nich kilka słów. Pierwsze z nich, prowadzone pod nazwą „Zakoduj/odkoduj. Warsztaty z szyfrowania – teoria i praktyka”, rozpoczynają się od części teoretycznej poświęconej historii szyfrowania, powstawania szyfrów oraz maszyn szyfrujących (z uwzględnieniem polskiego wkładu w złamanie szyfru Enigmy), a także prezentacji wybranych szyfrów. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że wśród prezentowanych szyfrów znalazł się też akcent regionalny w postaci skanów tablic szyfrowych i zaszyfrowanych wiadomości Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”, funkcjonującej na Pomorzu Gdańskim (w tym na Kociewiu) w okresie II wojny światowej. Następnie następuje przejście do części praktycznej, w której uczestnicy zajęć (na ogół uczniowie klas IV–VIII szkół podstawowych, stanowiący grupę docelową wspomnianych warsztatów) dokonują samodzielnego zaszyfrowania sporządzonej przez siebie krótkiej wiadomości za pomocą jednego z prezentowanych szyfrów. Z kolei warsztaty genealogiczne, realizowane pt. „Genealogia – teoria i praktyka”, przewidziane są na dwa spotkania. Pierwsze z nich ma charakter teoretyczny (przedstawienie najważniejszych terminów z zakresu genealogii, omówienie specyfiki drzewa genealogicznego i rodzajów źródeł, wskazówki co do poszukiwań przodków, informacje na temat możliwości kwerendy w archiwum państwowym na przykładzie AP w Gdańsku), drugie zaś praktyczny (przedstawienie przez uczestników efektów samodzielnie prowadzonych badań genealogicznych, pamiątek rodzinnych, w tym zdjęć, prezentacja drzew genealogicznych). Zajęcia te angażują zatem uczestników nie tylko podczas ich obecności w Muzeum, ale i w czasie pomiędzy kolejnymi spotkaniami. Są one kierowane w zasadzie do każdej grupy wiekowej, co przekłada się na zainteresowanie zarówno młodzieży, jak i seniorów. Wartościowym uzupełnieniem stałych zajęć muzealnych są okolicznościowe odczyty i prelekcje realizowane przez pracowników placówki na zamówienie m.in. jednostek oświatowych, poruszające tematy z zakresu archeologii, etnografii oraz historii. Nierzadko muzealnicy prowadzą je w zainteresowanych szkołach i przedszkolach oraz w innych instytucjach (np. domy pomocy społecznej).

²⁴ Warsztaty te są prowadzone według moich autorskich koncepcji, zmaterializowanych w latach 2022–2023.

Oferta edukacyjna Muzeum nie zamyka się wszakże li tylko i wyłącznie w lekcjach i warsztatach. Placówka prowadzi też działania o charakterze oświatowym podczas cyklicznych wydarzeń przez nią organizowanych. Corocznie 10 lutego organizowany jest dzień otwarty z okazji Światowego Dnia Kociewia, podczas którego jednymi z atrakcji są przygotowane specjalnie na tę okazję prelekcje, zajęcia etnograficzne oraz pokazy filmów o tematyce regionalnej. Muzeum włącza się również aktywnie w Noc Muzeów, podczas której oferuje choćby odczyty oraz możliwość zwiedzania najstarszych starogardzkich kościołów (aktywna edukacja). Wreszcie od 2021 roku placówka jest organizatorem Starogardzkiego Festiwalu Nauki – wydarzenia kierowanego przede wszystkim do uczniów szkół ponadpodstawowych, w tym uczniów klas maturalnych. Podczas Festiwalu Muzeum znacznie wychodzi poza ramy edukacji regionalnej, przygotowując rokrocznie ofertę wykładów z zakresu nauk humanistycznych, społecznych i ścisłych, prowadzonych przez nauczycieli akademickich (w tym praktyków) z pobliskich ośrodków naukowych. Wydarzenie to, pomimo krótkiej tradycji, zdołało już pozyskać zainteresowanie placówek oświatowych, które chętnie w nim współuczestniczą.

PODSUMOWANIE

Pomimo – jak na skalę regionu – dość sporej konkurencji, Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim utrzymuje pozycję jednej z kluczowych placówek muzealnych na Kociewiu. Niewątpliwym atutem Muzeum w tej nietypowej walce jest rozbudowana i zróżnicowana oferta edukacyjna, przeznaczona dla szerokich grup odbiorców, oparta przede wszystkim o takie działy tematyczne jak archeologia, etnografia i historia, będące podstawą działalności jednostki. Placówka ta nie boi się eksperymentować z innymi formami edukacji, takimi jak choćby opisany wcześniej Starogardzki Festiwal Nauki. Nie zamyka się też jedynie w okowach edukacji regionalnej, porusza bowiem także w ramach zajęć zagadnienia z obszaru nauki powszechnej i tym samym uatrakcyjnia ofertę oświatową. Sądzę, że Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim może w tej materii stanowić wzór do naśladowania dla innych muzeów regionalnych, szczególnie tych zlokalizowanych w mniejszych miejscowościach.

BIBLIOGRAFIA

- Borzyszkowski J., *Kociewiaczy*, <https://kaszubopedia.pl> (dostęp: 10.08.2024).
Brodnicki M., *Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim*, „Gdański Kwartalnik Adwokacki” 2022, nr 62.
Graban B., *Charakterystyka regionu kociewskiego*, [w:] *O tożsamości regionalnej Kociewia w zarysie*, red. L.J. Zdrojewski, B. Graban, Zblewo 2022.
Historia Muzeum Ziemi Kociewskiej, <https://muzeumstarogard.pl> (dostęp: 11.08.2024).

- Kociewie, <https://csw.pl> (dostęp: 10.08.2024).
- Laskowska E. (red.), *Ruszaj na Kociewie. Niezbędnik turysty*, Tczew 2019.
- Lekcje muzealne*, <https://muzeumstarogard.pl> (dostęp: 12.08.2024).
- Milewski J., *Kociewie historyczne (Przyczynki do dziejów od najdawniejszych do 1920 r.)*. Część I, Starogard Gdański 1995.
- O nas*, <https://fabrykaszuk.tczew.pl> (dostęp: 10.08.2024).
- Otwarcie Kociewskiego Centrum Kultury w Pelplinie*, 1.12.2022, <https://kck-pelplin.pl> (dostęp: 10.08.2024).
- Pater R., *Edukacja muzealna – muzea dla dzieci i młodzieży*, Kraków 2016.
- Rogała M., *Nowy dyrektor Muzeum Ziemi Kociewskiej*, 31.08.2020, <https://starogard.pl> (dostęp: 12.08.2024).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1992 roku w sprawie utworzenia, zmiany granic i ustalenia siedzib gmin w niektórych województwach oraz nadania gminie statusu miasta (Dz.U. 1992, nr 100, poz. 500).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2021 roku w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta (Dz.U. 2021, poz. 1395).
- Sejm RP, X kadencja, 3 kadencja, 66 posiedzenie, 3 dzień (16.12.1999). *Oświadczenia. Poseł Jan Kulas*, 16.12.1999, <https://orka2.sejm.gov.pl> (dostęp: 10.08.2024).
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (t.j. Dz.U. 2022, poz. 385, ze zm.).

ABSTRACT

The main goal of this article is the presentation and discussion of selected forms of educational actions conducted by the Museum of Kociewie Land in Starogard Gdański. It covers both typical forms of museum education, such as classes and workshops, and accompanying events. The author also provides a historical overview of the institution, along with an indication of other selected cultural institutions operating in the Kociewie region, both museum- and paramuseum-style.

Keywords: museum education; museum pedagogy; history; archeology; ethnology; Museum of Kociewie Land; Kociewie Land; Starogard Gdański; region; museum lessons; workshops; lectures; festival of science